

Een goede school: risicomijdend en goedkoop?

Wat is een goede school? Middelbare scholen krijgen tegenwoordig sterren voor elke schoolsoort die zij aanbieden, enigszins vergelijkbaar met de sterren van de Michelin-gids. Op basis van een 'opbrengstenkaart' geeft de onderwijsinspectie één tot drie sterren (onvoldoende - voldoende - excellent);¹ en bij het dagblad Trouw kan men vijf sterren verwerven (slecht - onvoldoende - gemiddeld - goed - zeer goed).²

Er worden vier criteria aangelegd:

- a) een niet te laag gemiddeld cijfer voor het centraal examen (CE);
- b) een niet te groot verschil tussen het gemiddeld cijfer van het schoolexamen t.o.v. dat van het CE;
- c) een acceptabel slaagpercentage, waarbij de leerlingen die klas 3 of hoger doubleren als gezakt worden geteld (100% = alle leerlingen die klas 3 van de betrokken schoolsoort instromen); en
- d) een acceptabel rendement van de onderbouw (klas 1 en 2 van de school als geheel), d.w.z. niet te veel zittenblijvers, niet te veel 'dalers' (die bij de start van klas 3 een lagere schoolsoort volgen dan de basisschool geadviseerd heeft), en niet te weinig 'klimmers' (die het advies van de basisschool overtroffen hebben).

Een schoolsoort krijgt van de inspectie twee sterren (een voldoende) als zij op minimaal drie van deze vier criteria voldoende scoort. En als men op alle vier criteria ruim-voldoende scoort, kent de inspectie drie sterren toe. De vraag is nu: kunnen ouders aan het toegekende aantal sterren aflezen hoe goed een middelbare school is? Nee, zegt Aleid Truijens (De Volkskrant 23/12/2008) en daar draagt ze overtuigende argumenten voor aan.³

1. Het aantal sterren zegt niet zozeer iets over de kwaliteit van de school maar veeleer over de kwaliteit van de leerlingen.⁴ Een school met *streng toelatingsselectie* haalt verhoudingsgewijs 'goede' leerlingen binnen en probeert risicoleerlingen te weren. En dat levert sterren op, althans als de toegelaten leerlingen een beetje hun best doen.
2. Het aantal sterren dat de school behaalt, wordt in sterke mate verhoogd door de gemiddelde eindexamencijfers (criteria a en b) en in sterke mate gedrukt door het percentage zittenblijvers in de bovenbouw (criterium c).⁵ Het is voor de school dus verleidelijk de toegelaten leerlingen tijdens de onderbouwperiode naar een iets te lage schoolsoort door te sluisen (en zeker niet naar een uitdagende, hoge schoolsoort). De enige straf die daarop staat, is wellicht een slechtere subscore op dalers/klimmers (criterium d).
3. Er is nog een tweede reden waarom een school in de onderbouw wellicht geen prioriteit geeft aan verlaging van het aantal dalers en verhoging van het aantal klimmers: daarmee loopt men het risico *het aantal zittenblijvers in de onderbouw* op te stuwen. Per saldo kan dat tot een lage score op criterium d leiden, en dat zou sterren kosten.
4. Leerlingen in klas 3 of hoger aan wie wordt toegestaan 'met de hakken over de sloot' naar de volgende klas over te gaan, brengen de eindexamencijfers (criterium a en b) in gevaar. En mochten ze de volgende klas alsnog doubleren of voor het eindexamen zakken, dan wordt het slaagpercentage (criterium c) aangetast. Datzelfde is het geval als men hen de huidige klas laat doubleren. Een school die op haar sterren past, zal overwegen of het niet voordeliger is dergelijke twijfelgevallen alsnog naar een lagere schoolsoort te laten afvloeien.

Aleid Truijens concludeert dat de beslissingscriteria van het sterrenstelsel **risicomijdend gedrag** van scholen in de hand werken. **Dappere scholen** die hun leerlingen optimale kansen trachten te bieden om het diploma te halen waarvoor zij 'potentieel geschikt' zijn, worden in het huidige sterrenstelsel gestraft.

We kunnen het ook anders zeggen. Het sterrenstelsel beloont scholen die aan de poort streng selecteren, risicoleerlingen buiten de deur houden en de toegelaten leerlingen zo snel mogelijk, zonder zittenblijven, naar een diploma leiden, ook al is dat diploma lager dan ze gezien hun talenten zouden verdienen. In het bestaande sterrenstelsel geldt: **een goede school is een goedkope school**. De school wordt beloond als zij ervoor zorgt dat de belastingbetaler niet met kostbare doubleerjaren wordt opgezadeld.⁶

Maar goedkoop is duurkoop, althans in veel gevallen. Door dit antidoubleerbeleid gaat er talent verloren. Dat is de eerste kostenpost. En de tweede kostenpost is dat leerlingen weliswaar snel een diploma halen, maar dat ze vervolgens lange leerwegen moeten doorlopen en diploma's moeten stapelen om alsnog het niveau te bereiken dat aan hun 'potentiële geschiktheid' beantwoordt.

Wes Holleman
weblog onderwijs 29-12-2008
<http://www.onderwijsethiek.nl>

>>> eindnoten >>>

---

¹ <http://www.onderwijsinspectie.nl/?vid=3A0F2869-5056-8874-16EAA51BD73EF9B6>

² <http://www.trouwcommunities.nl/onderwijs/schoolprestaties.html>

³ *Dappere school laat leerlingen klimmen* (<http://extra.volkskrant.nl/opinie/artikel/show/id/2255>).

⁴ Maar in het sterrenstelsel van de onderwijsinspectie wordt een correctie toegepast voor scholen met veel achterstandsleerlingen. In de Trouwranking gebeurt dat niet; een school kan dus Trouwsterren winnen door minder achterstandsleerlingen toe te laten.

⁵ In het sterrenstelsel (en dus ook in de onderhavige tekst) worden klas 1 en 2 tot de onderbouw gerekend, en de resterende klassen (3 en hoger) tot de bovenbouw.

⁶ Doubleren is uiteraard niet de beste oplossing: beter is een verlengde verblijfsduur zonder doublures.